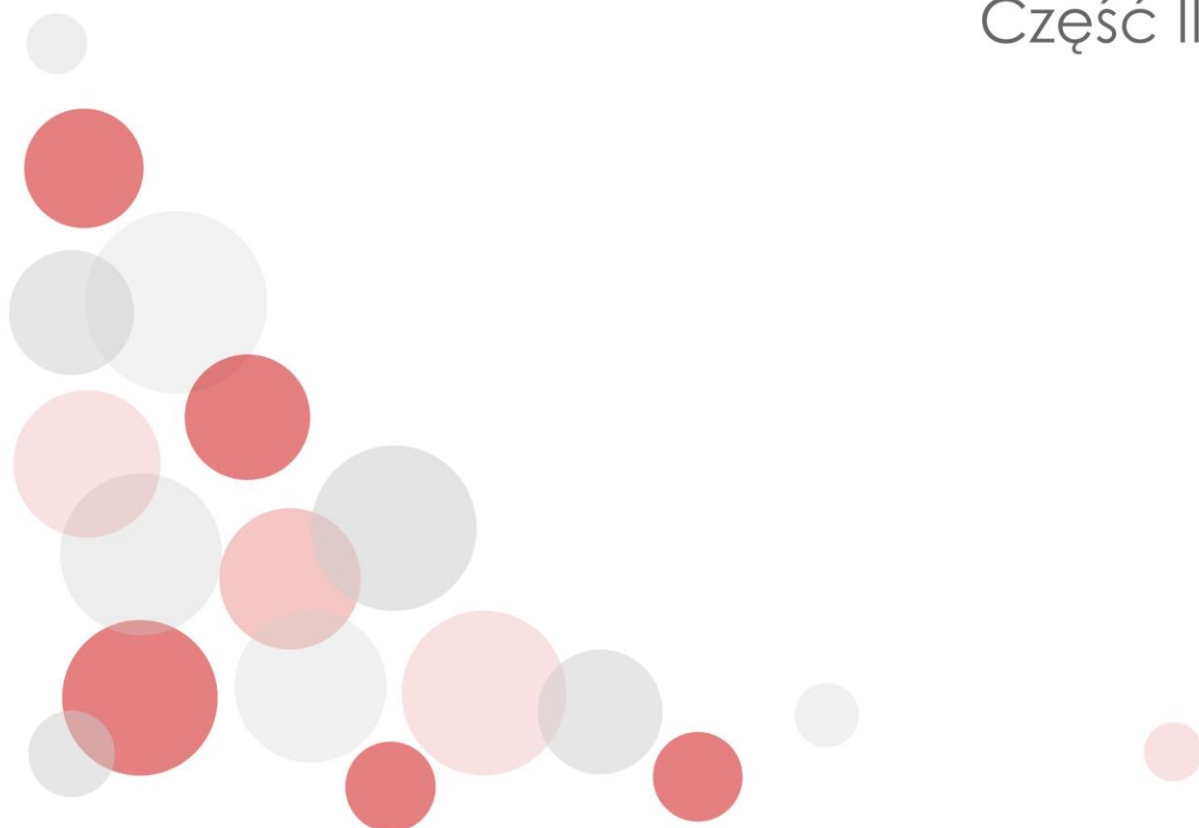

Ewa Szczerba

Wspomaganie szkół
poprzez realizację inicjatyw
nauczycieli, uczniów, rodziców
w ramach rozwijania
kompetencji kluczowych uczniów

Część II

Tekst: **Ewa Szczerba**

Ewa Szczerba – nauczycielka informatyki, dyrektorka Szkoły Podstawowej nr 5 w Mińsku Mazowieckim, zajmuje się doskonaleniem nauczycieli i doradztwem skierowanym do kadry kierowniczej szkół i przedszkoli. Autorka i współautorka publikacji dla pracowników systemu edukacji, m.in. z zakresu ewaluacji i wspomagania szkół. Jako ekspert MEN zajmuje się kwestiami awansu zawodowego, Associate Certified Coach.

Konsultacja merytoryczna:

Katarzyna Leśniewska

Redakcja i korekta:

Anna Wawryszuk

Projekt okładki:

Barbara Jechalska

Redakcja techniczna i skład:

Anna Wawryszuk

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji

Creative Commons – Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CC-BY-NC)

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00

www.ore.edu.pl

Spis treści

Wstęp	4
Rozwój kompetencji społeczno-obywatelskich – początek realizacji wyzwania	4
Przykład działań szkoły sprzyjających kształtowaniu i rozwojowi kompetencji społecznych i obywatelskich, których inicjatorami byli uczniowie	5
Efekty projektu uczniowskiego	6
Wnioski i rekomendacje po zakończonym projekcie	6
Przykład wdrożonych działań szkoły sprzyjających kształtowaniu i rozwojowi kompetencji społecznych i obywatelskich wynikający z inicjatywy rodziców	7
Efekty, wnioski i rekomendacje po zakończonym projekcie rodzicielskim	8
Na zakończenie.....	9
Bibliografia.....	9

Wstęp

Oddaję w Państwa ręce opis podjętych w naszej szkole działań na rzecz rozwoju kompetencji kluczowych uczniów. W pierwszej części opracowania przedstawiłam inicjatywę, której celem było kształtowanie kompetencji matematycznych i naukowo-technicznych. W niniejszym tekście zaprezentowane zostaną działania na rzecz rozwoju kompetencji społecznych i obywatelskich.

Czytelnikom pragnę dostarczyć materiału do przemyśleń oraz zachęcić, by w pogoni za nowoczesnością w świecie technologii pamiętać o ciągłym budowaniu dobrego klimatu szkoły. Przedstawię konkretne przykłady działań sprzyjających rozwojowi kompetencji kluczowych uczniów. Składają się na nie wiedza, umiejętności i postawy wpływające na kształtowanie pozytywnej atmosfery sprzyjającej uczeniu się.

Rozwój kompetencji społeczno-obywatelskich – początek realizacji wyzwania

Wybór kolejnych działań podejmowanych przez szkołę wynika z poszukiwania sposobów **większego zaangażowania społeczności szkolnej, przekonania jej członków do udziału w procesie wspomagania rozwoju kompetencji społecznych i obywatelskich**. Kompetencje te obejmują zachowania przygotowujące uczniów do efektywnego uczestnictwa w życiu społecznym, obywatelskim, poczuwania się do przyjmowania aktywnej, demokratycznej postawy. Opierają się one na współpracy, asertywności, prawości i szacunku do drugiego człowieka. Taki wybór działań **wynika również z rezultatów diagnozy potrzeb placówki**, w której uwzględniono:

- wnioski ze spotkań z radą pedagogiczną,
- refleksje z rozmów z uczniami, rodzicami, z przedstawicielami samorządu lokalnego,
- wyniki ewaluacji wewnętrznej szkoły,
- wnioski ze sprawowanego nadzoru.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy stwierdzono, że należy zwrócić uwagę na uwzględnienie w planach pracy wychowawczej intensyfikacji działań o charakterze patriotycznym oraz na zaangażowanie środowiska lokalnego w realizację działań obywatelskich realizowanych przez uczniów, rodziców i nauczycieli naszej szkoły. Rada pedagogiczna opracowała plan działań, które ukierunkowane były na zainspirowanie uczniów do realizacji własnych pomysłów wpływających na rozwój szkoły, jej wizerunek i promocję, a jednocześnie kształtujących postawy obywatelskie, a także tworzenie rozwiązań sprzyjających integracji mieszkańców naszego miasta.

Przy opracowaniu planu określono zasady, które powinny obowiązywać w trakcie realizacji podejmowanych zadań. Zaliczono do nich otwartość nauczycieli i rodziców na inicjatywy oraz wpływ uczniów na prowadzenie działań na rzecz społeczności lokalnej.

Przykład działań szkoły sprzyjających kształtowaniu i rozwojowi kompetencji społecznych i obywatelskich, których inicjatorami byli uczniowie

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 5 w Mińsku Mazowieckim wysłali gratulacje dla załogi jachtu Selma, która pobiła rekord świata i jako pierwsza dołynęła do Antarktydy. Aby uczcić sukces polskich żeglarzy, wychowankowie zorganizowali konkurs plastyczny pt. „Polski jacht Selma na Antarktydzie, czyli jak wygląda koniec mórz i oceanów”. Spośród wielu złożonych prac jury wyłoniło dziesięć finałowych. Rysunki finalistów zostały przesłane drogą satelitarną do załogi jachtu Selma (*Konkurs...*). Wkrótce uczniowie otrzymali osobiste, specjalne pozdrowienia od kapitana Piotra Kuźniara dla całej społeczności Szkoły Podstawowej nr 5 w Mińsku Mazowieckim (*Wybieramy zwycięzcę...*), drogą satelitarną przesłano również wyniki konkursu (*Wyniki...*).

Inicjatywą uczniów zainteresowały się media. Program I Polskiego Radia w paśmie „Polskie Radio Dzieciom” poświęcił temu wydarzeniu specjalną audycję, a w TVP ABC w cyklu „Masz wiadomość, czyli to, co najważniejsze dla młodszych nastolatków” pojawiła się transmisja programu z pokładu Selmy na Antarktydzie oraz ze Szkoły Podstawowej nr 5 w Mińsku Mazowieckim.

Bezpośrednio po powrocie załogi jachtu do Polski odbyło się uroczyste podsumowanie konkursu plastycznego „Polski jacht Selma na Antarktydzie, czyli jak wygląda koniec mórz i oceanów”. Wziął w nim udział uczestnik wyprawy Krzysztof Pełka oraz zaproszeni goście, m.in. mazowiecki kurator oświaty, burmistrz Mińska Mazowieckiego i radni naszego miasta (*Konkurs plastyczny...*).

Uczniowie szkoły otrzymali zaproszenie na pierwsze po powrocie spotkanie żeglarzy z jachtu Selma w Ośrodku Olimpijskim w Warszawie, gdzie mogli obejrzeć wystawę fotografii z wyprawy. Pewnym, choć niewątpliwie miłym zaskoczeniem okazała się także wiadomość, iż jednym z członków załogi Selmy jest były mieszkaniec naszego miasta, obecnie mieszkający w Warszawie.

Inicjatywa uczniów została doceniona przez władze samorządowe. Brali oni udział w sesji Rady Miasta Mińsk Mazowiecki i otrzymali gratulacje oraz podziękowania od przewodniczącego rady i burmistrza.

Kolejnym ważnym wydarzeniem, do którego doszło dzięki nawiązaniu kontaktu z załogą Selmy, było otwarcie wystawy fotograficznej upamiętniającej wyprawę. Zorganizowano ją we współpracy z burmistrzem oraz Muzeum Ziemi Mińskiej w Miejskiej Bibliotece Publicznej

w Mińsku Mazowieckim. Przez miesiąc wystawę mogli oglądać uczniowie innych szkół oraz mieszkańcy miasta. Po kilku miesiącach okazało się, że kapitan Piotr Kuźniar oraz Zygmunt Choreń zostali laureatami nagrody im. Kapitana Leszka Wiktorowicza za 2016 r. Przedstawiciele szkoły zostali zaproszeni na galę wręczania nagród. Z tej też okazji szkoła gościła ekipę telewizyjną TVP 3.

Efekty projektu uczniowskiego

Zainteresowanie inicjatywą uczniów przeszło najśmielsze oczekiwania i bez wątpienia okazało się ogromnym sukcesem szkoły. Dzięki niej uczniowie poczuli się docenieni. Zrozumieli, że ich pomysły nie są bagatelizowane, a oni sami stają się partnerami w kształtowaniu jakości i atmosfery szkoły, dzięki czemu mogą się z nią utożsamiać. W Szkole Podstawowej nr 5 inicjatywy uczniów są promowane i systematycznie nagradzane. Młodzi ludzie najlepiej i najszybciej uczą się w działaniu, dlatego warto wspierać poczynania, które inicjują i realizują w szkole. Wpływa to także na demokratyzację zarządzania placówką. Promocja szkoły – poinformowanie przez organizatorów wyprawy mediów o inicjatywie uczniów, udział dzieci w spotkaniu z członkami załogi w Ośrodku Olimpijskim w Warszawie, wystawa zdjęć z ekspedycji w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Mińsku Mazowieckim adresowana do uczniów i pracowników placówek oświatowych i kulturalnych powiatu mińskiego oraz mieszkańców miasta, liczne artykuły w prasie lokalnej oraz programy w TVP ABC, w TVP Kurier Mazowiecki i w radiowej Jedynce – stała się powodem do dumy nie tylko dla uczestników konkursu, ale i dla całej społeczności. TVP ABC kontynuuje współpracę ze szkołą, nagrywając felietony edukacyjne z udziałem uczniów. Wyróżnieniem dla całej społeczności było zaproszenie uczniów do udziału w nagraniu programu „Petersburski Music Show”, a także wizyta ekipy TVP ABC w szkole.

Wnioski i rekomendacje po zakończonym projekcie

Obywatelskie postawy uczniów kształtują się nie tylko na lekcjach, można je także rozwijać dzięki nastawieniu na dziania praktyczne lub uczestnictwu w ważnych wydarzeniach, jakim dla społeczności szkoły stała się wyprawa polskich żeglarzy. Na początkowym etapie zaangażowała się tylko mała grupa uczniów, ostatecznie w wydarzeniach związanych z wyprawą brali udział nie tylko uczniowie, ale również rodzice, nauczyciele i społeczność lokalna. Szkoła zawdzięcza swój sukces współdziałaniu wszystkich.

Będziemy o tym pamiętać

Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły w zdiagnozowanych obszarach powinien uwzględniać takie działania, których **część można powierzyć uczniom**. Należy w nich zawrzeć twórcze poszukiwania, by móc zastosować jeszcze bardziej skuteczne formy i metody pracy. Podejmowane inicjatywy powinny mieć na celu efektywne zaangażowanie się w życie publiczne, wyrażanie solidarności, kształtowanie postawy wykazywania się poczuciem obowiązku, okazywanie zrozumienia i poszanowania wspólnych wartości, takich jak respektowanie demokratycznych zasad, rozwijanie działalności obywatelskiej.

Przykład wdrożonych działań szkoły sprzyjających kształtowaniu i rozwoju kompetencji społecznych i obywatelskich wynikający z inicjatywy rodziców

Podjęcie opisanych poniżej działań było rezultatem analizy wyników diagnozy potrzeb placówki, którą przeprowadził zespół nauczycieli składający się z trzydziestu wychowawców. Przygotowując analizę, opierali się oni na wnioskach ze sprawowanego nadzoru, rekomendacjach z cyklicznych spotkań zespołu oraz spotkań klasowych z rodzicami. W pracach zespołu wykorzystano metodę Word Caffé, służącą uporządkowaniu dyskusji podczas wymiany informacji i pomysłów oraz w trakcie określania potrzeb i oczekiwań. Wychowawcy realizowali przydzielone im zadanie, pracując w grupach. Dzięki zmianom składu grup mogli omówić wszystkie istotne problemy i spojrzeć na nie z różnych punktów widzenia. W podsumowaniu prac zespołu stwierdzono, że szczególną uwagę trzeba zwrócić na kształtowanie u uczniów postaw obywatelskich, w co powinni też zostać zaangażowani rodzice. Proponowane działania koncentrowały się na zachęcaniu uczniów i rodziców do realizacji własnych pomysłów wpływających na rozwój szkoły, jej wizerunek i promocję. Ustalono, że szkoła powinna okazać wsparcie rodzicom, którzy podejmują aktywność społeczną i obywatelską na rzecz społeczności lokalnej, oraz pomagać w budowaniu wspólnoty wśród rodziców dzieci dopiero rozpoczynających edukację.

Z inicjatywy rodziców zorganizowano imprezę pod hasłem „Parada rowerowa 5x2.eu, czyli Piątka na dwóch kółkach świętuje 10 lat członkostwa Polski w UE” – wspólny przejazd ulicami miasta dzieci, rodziców i nauczycieli.

Współpracę z rodzicami rozumiemy jako współdecydowanie, a także współodpowiedzialność za to, co się dzieje w szkole. Dlatego w ramach tej współpracy uczniowie Szkoły Podstawowej nr 5, rodzice, nauczyciele, przedstawiciele instytucji unijnych i władz miasta oraz wszyscy chętni wzięli udział w paradzie rowerowej. Była ona wielkim finałem szkolnych obchodów dziesiątej rocznicy przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, które rozpoczęły się w maju konkursem plastycznym i quizem wiedzy o Unii Europejskiej. Ogromnym wyróżnieniem dla całej szkolnej społeczności było objęcie imprezy patronatem przez Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Mazowieckiego Kuratora Oświaty oraz burmistrza Mińska Mazowieckiego.

Ogromne zainteresowanie paradą rowerową stanowi dowód na to, że wspólne działania przynoszą pozytywne skutki, a jednocześnie integrują. Uczniowie, rodzice i nauczyciele świetnie się bawili na kolejnym pikniku rodzinnym odbywającym się przy szkole po paradzie. Organizatorzy zapewnili mnóstwo atrakcji: rozgrywki sportowe, konkurs karaoke, kiermasz. Można było przyrzuć się z bliska pracy garncarza albo pojeździć na kucyku. Dość dużym zainteresowaniem cieszył się grill i kawiarenka. W wydarzeniu tym wzięło udział ok. 600 osób.

Za tą inicjatywą poszły następne działania ze strony rodziców. Wraz z radą rodziców i we współpracy z Centrum Nauki Kopernik zorganizowaliśmy także wystawę "Eksperymentuj!" adresowaną do uczniów, a wspierającą w atrakcyjny sposób ich ciekawość i twórczy rozwój.

Dzięki zaangażowaniu rodziców przy nowym kompleksie boisk sportowych Orlik zamontowano trybuny sportowe oraz próg zwalniający ruch samochodowy na ulicy, przy której położona jest szkoła. Rodzice bardzo zaangażowali się w remont szkoły i sami pracowali fizycznie. Efektem takiego zaangażowania rodziców jest to, że dzieci z większym szacunkiem podchodzą do wyposażenia szkoły.

Efekty, wnioski i rekomendacje po zakończonym projekcie rodzicielskim

Podejmowane działania przyniosły następujące efekty:

- Szkoła stworzyła przyjazne warunki do budowania dobrych relacji z rodzicami, przestrzeń do zaangażowania rodziców, zachęciła ich do lepszej współpracy.
- Komunikacja sprzyja porozumieniu – wzrosła frekwencja na spotkaniach klasowych oraz podczas uroczystości szkolnych. Rodzice aktywnie biorą udział w ich przygotowywaniu.
- Poznaliśmy się nawzajem z innej, mniej oficjalnej strony, co przełamuje bariery w naszych relacjach. Pozyskaliśmy kolejnych sponsorów i nawiązaliśmy ciekawe kontakty.
- Rodzice stają się bardziej otwarci i ufni w stosunku do nauczycieli, a nauczyciele widzą, że mogą liczyć na pomoc ze strony rodziców. A ci coraz częściej przyjmują współodpowiedzialność za podejmowane działania, odciążając szkołę oraz wspierając pracę nauczycieli.
- Zorganizowaliśmy wspólnie akcję wyjazdową na Stadion Narodowy na finał akcji „Z podwórka na stadion o puchar Tymbarku”.

Wspólna praca i zabawa uświadamia nam, jak ważnym elementem w procesie nauczania i wychowania jest pójście w tym samym kierunku i osiągnięcie tych samych celów razem. Rodzice są dla uczniów, nauczycieli i dyrektora bezcennym ogniwem w stałym podnoszeniu jakości pracy naszej placówki. Dziś mówią z dumą: „nasza szkoła”. Szkoła stwarza przyjazną przestrzeń społeczną dla rodziców. Rodzice i absolwenci często spotykają się w szkole, a niektórzy z nich wrócili do niej jako nauczyciele lub pracownicy administracji i obsługi.

Będziemy o tym pamiętać

Utrzymanie z rodzicami dobrych relacji i zaangażowanie ich we wspólne działania jest dla nauczycieli i szkoły niezwykle opłacalne. **Współpracujący ze szkołą rodzice wspierają pracę dydaktyczną i wychowawczą** nauczyciela, pomagają w wielu przedsięwzięciach szkolnych i tych, które wykraczają poza ramy szkoły. Współdziałanie rodziców jest szczególnie ważne w tych obszarach życia szkolnego, które ze względu na swoją złożoność wymagają wspólnych działań.

Na zakończenie

W wyniku realizacji inicjatyw opisanych wyżej uświadomiliśmy sobie, że w procesie edukacyjnym wzrosło znaczenie kształtowania kompetencji kluczowych. Staramy się znacznie mniej pracować w formie przekazywania wiedzy encyklopedycznej. **Liczy się nie tyle sama wiedza, co wykorzystanie jej w praktyce bądź w sytuacjach złożonych, zróżnicowanych.** Uczniowie udowodnili, że potrafią wykorzystać zdobytą wiedzę i odpowiednio ją zastosować. Działania podejmowane przez nich przyczyniły się do własnego rozwoju i samorealizacji.

Bibliografia

[Konkurs plastyczny – wręczenie nagród zwycięzcom](#) [online, dostęp dn. 12.01.2018 r.].

[Konkurs pt. „Polski jacht Selma na Antarktydzie, czyli jak wygląda koniec mórz i oceanów”](#) [online, dostęp dn. 12.01.2018 r.].

[Wybieramy zwycięzcę konkursu plastycznego](#) [online, dostęp dn. 12.01.2018 r.].

[Wyniki Konkursu plastycznego](#) [online, dostęp dn. 12.01.2018 r.].

[Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dn. 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie \(Dz.U. L 394 z30.12.2006\)](#) [online, dostęp dn. 12.01.2018 r.].

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70
e-mail: sekretariat@ore.edu.pl

www.ore.edu.pl

